

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT

6866/6
Nr. _____ Prot.

Tiranë, më 28.10.2025

URDHËR

Nr. 555, datë 28.10.2025

PËR

MIRATIMIN E PROGRAMEVE MËSIMORE TË DISA LËNDËVE TË
KURRIKULËS BËRTHAMË, TË DISA KLASAVE TË ARSIMIT BAZË

Në mbështetje të nenit 102 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, të shkronjës “ç”, të pikës 2, të nenit 45 të ligjit nr. 69/2012, “Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, të shkronjave “dh” dhe “e”, të pikës 5, të kreut III, të vendimit nr. 98, datë 27.02.2019, të Këshillit të Ministrave, “Për krijimin, mënyrën e organizimit e të funksionimit të Agjencisë së Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar” dhe të urdhrit nr. 497, datë 29.09.2025 “Për delegimin e kompetencave dhe caktimin e detyrave të zëvendësministrit të Arsimit znj. Orjana Osmani”, i ndryshuar,

URDHËROJ:

1. Miratimin e “Programit mësimor të përditësuar, të lëndës “Gjuhë angleze”, të kurrikulës bërthamë, për klasën e parë të arsimit fillor”, sipas shtojcës 1, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
2. Miratimin e “Programit mësimor të lëndës “Qytetari”, të kurrikulës bërthamë, për klasën e parë të arsimit fillor”, sipas shtojcës 2, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
3. Miratimin e “Programit mësimor të përditësuar, të lëndës “Matematikë”, të kurrikulës bërthamë, për klasën e parë të arsimit fillor”, sipas shtojcës 3, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
4. Miratimin e “Programit mësimor të përditësuar, të lëndës “Dituri natyre”, të kurrikulës bërthamë, për klasën e parë të arsimit fillor”, sipas shtojcës 4, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
5. Miratimin e “Programit mësimor të përditësuar, të lëndës “Edukim fizik, sport dhe shëndet”, të kurrikulës bërthamë, për klasën e parë të arsimit fillor”, sipas shtojcës 5, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.

6. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Muzikë", të kurrikulës bërthamë, për klasën e parë të arsimit fillor", sipas shtojcës 6, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
7. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Art pamor", të kurrikulës bërthamë, për klasën e parë të arsimit fillor", sipas shtojcës 7, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
8. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Teatër", të kurrikulës bërthamë, për klasën e pestë, klasën e gjashtë dhe klasën e shtatë të arsimit bazë", sipas shtojcës 8, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
9. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Gjuhë shqipe", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 9, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
10. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Gjuhë angleze", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 10, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
11. Miratimin e "Programit mësimor të lëndës "Qytetari", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 11, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
12. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Histori", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 12, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
13. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Gjeografi", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 13, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
14. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Matematikë", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 14, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
15. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Fizikë", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 15, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
16. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Biologji", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 16, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
17. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Edukim fizik, sport dhe shëndet", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 17, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
18. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Gjuhë e huaj e dytë (frënge, italiane, gjermane), për shkollat me marrëveshje me ambasadat", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 18, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
19. Miratimin e "Programit mësimor të përditësuar, të lëndës "Gjuhë e huaj e dytë", të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë dhe klasën e shtatë të arsimit të mesëm të ulët", sipas shtojcës 19, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.

20. Miratimin e “Programit mësimor të përditësuar, të lëndës “Muzikë”, të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët”, sipas shtojcës 20, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
21. Miratimin e “Programit mësimor të përditësuar, të lëndës “Art pamor”, të kurrikulës bërthamë, për klasën e gjashtë të arsimit të mesëm të ulët”, sipas shtojcës 21, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij urdhri.
22. Programet mësimore të klasës së parë dhe klasës së gjashtë hyjnë në fuqi dhe fillojnë zbatimin në vitin shkollor 2026 – 2027.
23. Programet mësimore të klasës së shtatë hyjnë në fuqi dhe fillojnë zbatimin në vitin shkollor 2027 – 2028.
24. Programi mësimor i klasës së pestë hyn në fuqi dhe fillon zbatimin në vitin shkollor 2029 – 2030.
25. Programet mësimore të mëparshme, shfuqizohen sipas fillimit të zbatimit të programeve mësimore të lëndëve në klasat e sipërcituara.
26. Ngarkohen për zbatimin e këtij urdhri, Sekretari i Përgjithshëm, Drejtoria e Përgjithshme e Zhvillimit të Arsimit Parauniversitar, Agjencia Kombëtare e Arsimit Parauniversitar, Agjencia e Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar, drejtoritë rajonale të arsimit parauniversitar, zyrat vendore të arsimit parauniversitar dhe institucionet arsimore parauniversitare.

Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë.

ZËVENDËSMINISTRI

ORJANA OSMANI

PROGRAMI I LËNDËS “MUZIKË” ARSIMI I MESËM I ULËT KLASA 6

FUSHA “ARTET”

PROGRAM I PËRDITËSUAR

PËRMBAJTJA

1	HYRJE.....	5
2	QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT E PËRGJITHSHME TË LËNDËS	6
2.1	Objektivat e përgjithshme të muzikës në arsimin e mesëm të ulët.....	7
3	PËRMBAJTJA E PROGRAMIT	8
4	KOMPETENCAT DHE AFTËSITË QË ZHVILLON LËNDA E MUZIKËS	11
4.1	Kompetencat kyçe dhe rezultatet e të nxënit	11
4.2	Temat ndërkurrikulare dhe lidhja me lëndën e muzikës	16
4.3	Kompetencat e lëndës “Muzikë” dhe aftësitë e shekullit XXI që zhvillohen përmes saj	19
4.4	Kompetencat e lëndës së muzikës dhe rezultatet e të nxënit	20
5	PËRMBAJTJA MËSIMORE DHE REZULTATET E TË NXËNIT	25
5.1	Koha mësimore për secilën tematikë për klasën e gjashtë.....	25
5.2	Përmbajtja e lëndës sipas tematikave dhe përshkrimi i përmbledhur i tyre.....	26
5.2.1	Tematikat: Gjuha dhe komunikimi – Teknika dhe procese – Historia, muzika dhe shoqëria	27
5.3	Shembuj të veprimtarive për përmbushjen e rezultateve të të nxënit (RN-ve).....	33

6	METODOLOGJIA E MËSIMDHËNIES	36
6.1	Roli i situatave të të nxënit praktike nga jeta reale në mësimin e muzikës.	36
6.2	Mësimi i muzikës për fëmijët me nevoja të veçanta.....	38
6.3	Mësimi i muzikës për fëmijët e talentuar.....	39
7	VLERËSIMI I NXËNËSVE	40
7.1	Llojet e vlerësimit në lëndën e muzikës.....	40
7.2	Parime të rëndësishme të vlerësimit të nxënësit në lëndën e muzikës.....	42
7.3	Shembuj të niveleve të arritjes për vlerësimin e rezultateve të të nxënit, RN-ve.	42
8	BURIMET DHE MATERIALET DIDAKTIKE	44
8.1	Përdorimi i teknologjisë dhe burimeve digjitale.....	44
9	REKOMANDIME PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT	46
10	NDRYSHIMET PËRMBAJTJESORE	48

Përmbajtja e tabelave

Tabela 1. Kompetencat kyçe dhe rezultatet e të nxënit.	13
Tabela 2: Kompetencat muzikore dhe rezultatet e të nxënit.....	22
Tabela 3: Orë të sugjeruara për çdo tematikë	25
Tabela 5. Shembull i veprimtarive për përmbushjen e RN-ve.....	33
Tabela 6. Shembull për nivelet e arritjes për vlerësimin e RN-ve	43

Përmbajtja e diagrameve

Diagrama 1. Përmbajtja e programi lëndor të muzikës.....	9
Diagrama 2. Korniza konceptuale e lëndës së muzikës: Tematika, Kompetenca lëndore dhe Kompetencat kyçe.....	21
Diagrama 3. Shembull situatë të nxëni dhe lidhja me elementet e programit	35

1 HYRJE

Muzika qëndron mes të gjitha formave të tjera inteligjente të njeriut (artit në përgjithësi, shkencave shoqërore e historike dhe shkencave artistike), si një përbërës i barabartë me to i progresit intelektual dhe i humanitetit. Muzika është një disiplinë artistike e artit dhe gjuhë universale që edukon dhe formon nxënësit nga ana muzikore, duke i orientuar për të zhvilluar dhe krijuar njohuri për kuptimin e veçorive të ligjërit muzikor nga më e thjeshta te më e ndërlikuara përmes gjuhës dhe komunikimit muzikor, drejt marrjes pjesë dhe interpretimit në veprimtaritë muzikore individuale dhe në grup përmes teknikave dhe procesit muzikor, për formimin dhe krijimin e një gjykimi dhe qëndrimi artistik ndaj veprave të muzikës shqiptare dhe asaj botërore, përmes formave dhe gjinive të ndryshme muzikore. Njohja në mënyrë të thelluar e muzikës ndihmon në zhvillimin e personalitetit të nxënësve, zhvillimin e aftësive të tyre për të punuar dhe krijuar në mënyrë të pavarur e sistematike si dhe për të menduar në mënyrë krijuese dhe kritike.

Muzika mësohet përmes *gjuhës muzikore, teknikave dhe proceseve muzikore apo njohjes me zhvillimin e historik të muzikës, veprave dhe përfaqësuesve* njohuri që bëjnë të vetëdijshëm nxënësit për rolin e muzikës në jetën e përditshme.

Me anë të muzikës, nxënësit mund të interpretojnë këngë nga tematika të ndryshme, luajnë duke zbatuar teknikat e lojës në instrument, njohin zhvillimin e muzikës nëpërmjet elementeve të shkrimit muzikor, formave muzikore etj.

Mësimi i Muzikës në shkollë ka të bëjë me njohjen, të kuptuarit dhe të zbatuarit e gjuhës muzikore dhe të vlerësuarit e muzikës.

2 QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT E PËRGJITHSHME TË LËNDËS

Qëllimi i muzikës në arsimin e mesëm të ulët është shumë i rëndësishëm për zhvillimin e kulturës muzikore të nxënësve. Mësimi i muzikës në klasën e gjashtë është një mjet i fuqishëm për zhvillimin e aftësive muzikore të nxënësve përmes aktiviteteve muzikore si: këndimi solo dhe në grup, dëgjimi muzikor i veprave muzikore për këtë grup moshë, përjetimi dhe krijimet e thjeshta muzikore.

Muzika:

- Ndhmon në bashkëpunimin dhe komunikimin e ndërsjellë të nxënësve, duke i vendosur së bashku në aktivitete muzikore.
- Zhvillon aftësitë krijuese të nxënësve, ku nxitet imagjinata krijuese e nxënësve përmes kompozimeve të thjeshta ose improvizimeve.
- Zhvillon aftësitë për të dëgjuar në mënyrë kritike dhe për të identifikuar elementët bazë të muzikës (melodi, ritëm, harmoni).
- Thellon njohuritë për mësimin e elementeve ritmikë dhe melodikë përmes simboleve të caktuara muzikore (ritmet, notat, etj).
- Nxit aftësitë e krijimtarisë përmes kompozimeve të thjeshta ose improvizimeve.
- Zhvillon aftësitë për të kënduar individualisht dhe në grup, repertor të ndryshëm të këndeve.
- Zhvillon aftësitë për të luajtur në instrument individualisht dhe në grup (fyell/bllok flaut).
- Zhvillon respektin ndaj trashëgimisë muzikore kombëtare dhe asaj botërore.
- Ndikon në emocionet e nxënësve, duke i ndihmuar ata të shprehin ndjenjat e tyre.

2.1 Objektivat e përgjithshme të muzikës në arsimin e mesëm të ulët

Objektivat e përgjithshme që synohen të arrihen në përfundim të klasës së gjashtë kërkon që nxënësit:

- Të zhvillojnë ndjeshmërinë estetike, emocionale dhe muzikore përmes dëgjimit, këndimit dhe interpretimit.
- Të përvetësojnë njohuritë themelore muzikore (ritmet e thjeshta, notat muzikore, shkalla muzikore, melodi, dinamikë).
- Të formojnë kulturë muzikore përmes njohjes së stileve, zhanreve dhe traditave muzikore kombëtare e botërore.
- Të zhvillojnë aftësitë për të dëgjuar, analizuar dhe interpretuar muzikë.
- Të mësojnë të bashkëpunojnë në grup dhe të respektojnë rregullat muzikore si gjatë këndimit ashtu edhe në luajtjen përmes instrumenteve.
- Të zhvillojnë aftësitë për interpretim vokal dhe instrumental që zhvillojnë frymën e grupit dhe përgjegjësinë e ndërsjellë.
- Të zhvillojnë ndjenjën e krijimtarisë muzikore dhe shprehjes personale përmes improvizimit dhe kompozimit.
- Të zhvillojnë aftësitë kritike dhe analitike përmes aktiviteteve të ndryshme muzikore. (për këtë grup moshë)¹.
- Të shprehin emocionet e tyre ndaj muzikës që dëgjojnë sipas zhanreve të ndryshme: popullore, për fëmijë, klasike, moderne etj.
- Të zhvillojnë aftësitë krijuese në krijimin dhe improvizimin e muzikës, përmes aktiviteteve të ndryshme muzikore.
- Të mësojnë ndërtimin e qëndrimeve pozitive ndaj mësimin të muzikës dhe përfshirjes në jetën kulturore.

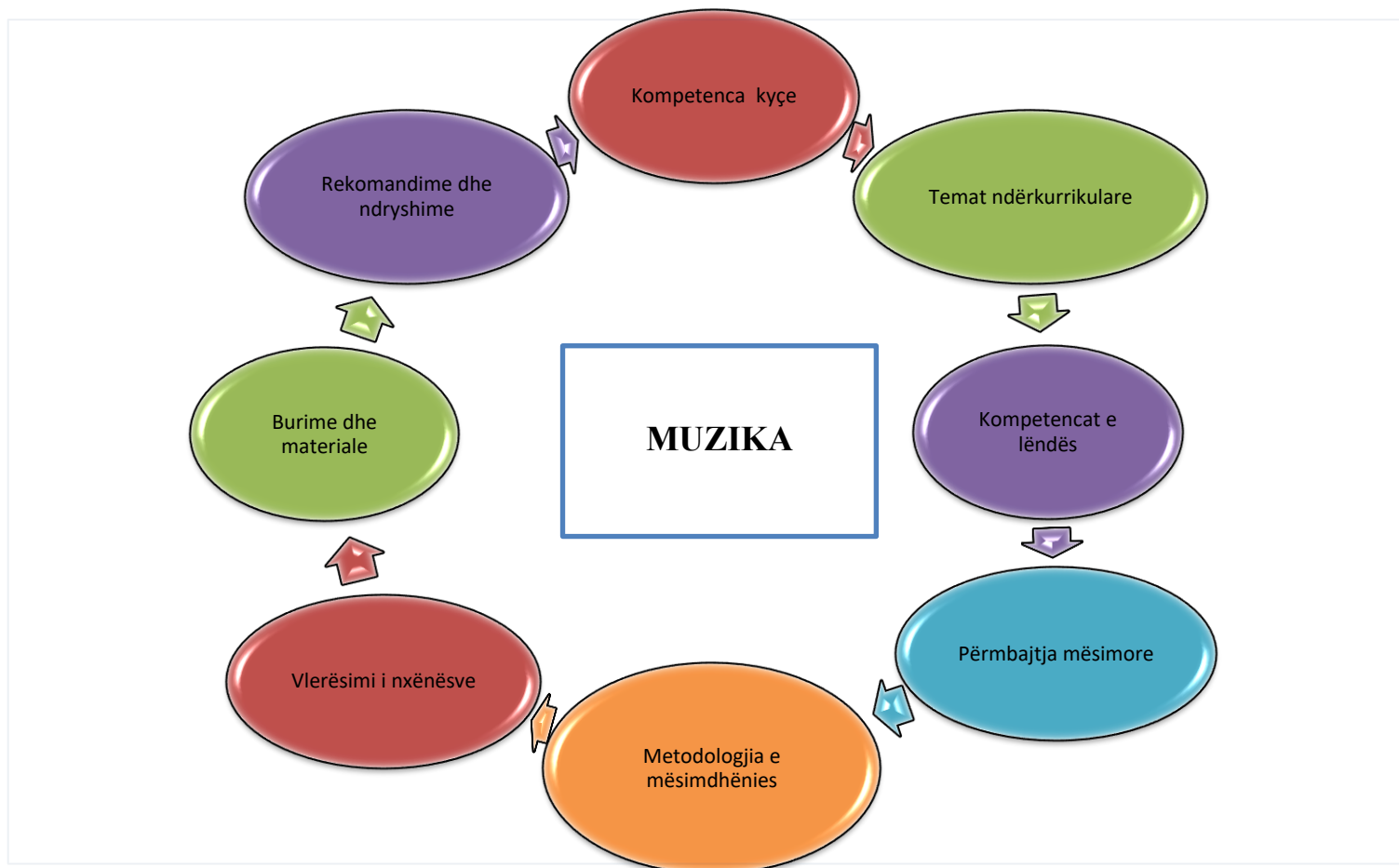
¹ Veprat muzikore duhet të jenë në përputhje me moshën dhe konceptet muzikore që zhvillohen në këtë klasë.

3 PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi i muzikës synon të krijojë kushte të favorshme për ndërtimin dhe zhvillimin e kompetencave të lëndës dhe të kompetencave kyçe, duke u mbështetur në situata të jetës reale dhe në kontekstin shkollor. Në thelb, ky program përqendrohet në edukimin dhe formimin kulturor të nxënësve si individ të aftë për të kuptuar, zbatuar dhe interpretuar njohuritë muzikore në mënyrë sa më të drejtë dhe të bukur në jetën e tyre të përditshme. Programi i lëndës së muzikës në arsimin e mesëm të ulët përmban:

- a) *Kompetencat kyçe dhe rezultatet e të nxënit që zhvillohen nëpërmjet lëndës së muzikës.* Lënda e muzikës kontribuon drejtpërdrejt në ndërtimin e kompetencave kyçe si dhe aftësive të shekullit 21-të si: të menduarin kritik dhe zgjidhjen e problemeve, aftësitë qytetare, aftësitë digjitale etj. *Temat ndërkurrikulare dhe zhvillimi i tyre nëpërmjet lëndës së muzikës.* Programi i muzikës ndërthur njohuritë dhe aftësitë e saj me temat ndërkurrikulare si: identiteti kombëtar dhe njohja e kulturave; qytetaria aktive dhe sipërmarrja; shëndeti mendor e fizik dhe siguria; zhvillimi i qëndrueshëm dhe qëndrueshmëria mjedisore; teknologjia, shoqëria dhe media duke i lidhur konceptet muzikore me situata konkrete që nxënësit përballen në jetën e tyre.
- b) *Kompetencat e lëndës së muzikës dhe rezultatet e të nxënit.* Lënda e muzikës synon të pajisë nxënësit me kompetenca që shkojnë përtej. Muzika nuk është vetëm një disiplinë artistike, por një mjet i fuqishëm për të zhvilluar aftësi kyçe të shekullit 21. Ajo e përgatit nxënësin për të qenë *krijues, bashkëpunues, komunikues efektiv dhe qytetar aktiv* në një botë në zhvillim të vazhdueshëm. Aftësitë kyçe të shekullit 21, janë një grup kompetencash që i ndihmojnë individët të jenë të suksesshëm në një botë që ndryshon me shpejtësi, të drejtuar nga teknologjia, informacioni dhe globalizimi. Lënda e muzikës, në mënyrë të natyrshme, kontribuon fuqishëm në zhvillimin e këtyre aftësive.

Diagrama 1. Përmbajtja e programi lëndor të muzikës

- c) *Përmbajtja mësimore dhe rezultatet e të nxënit.* Në këtë rubrikë përshkruhet koha e dedikuar (numri i orëve mësimore) të klasës së gjashtë për çdo tematikë, duke ofruar hapësirë për punë individuale, në grup etj; tematikat e lëndës dhe përshkrimi i përmbledhur i tyre; njohuritë kryesore, aftësitë për secilën tematikë dhe qëndrimet që demonstroi nxënësi.
- d) *Metodologjia e mësimdhënies.* Në lëndën e muzikës është e rëndësishme t'i kushtohet një vëmendje e madhe përdorimit të metodave interaktive, teknikave të menduarit kritik dhe krijues, bashkëpunimit në ansamble kor/ instrumente. Përshtatja e mësimi për nxënës me nevojë të veçanta dhe mbështetja e talenteve në lëndën e muzikës nxit kuriozitetin për lëndën. Në këtë rubrikë do të ketë edhe disa shembuj veprimtarish për përmbushjen e rezultateve të të nxënit.
- e) *Vlerësimi i nxënësve është një tjetër rubrikë,* e cila përshkruan në mënyrë të përmbledhur llojet e vlerësimit të nxënësit, shembuj të instrumenteve të vlerësimit, vlerësimi si metodologji të nxëni. Gjithashtu në këtë rubrikë do të ketë edhe shembuj të niveleve të arritjes së rezultateve të të nxënit.
- f) *Burimet dhe materialet didaktike* që mund të përdoren në lëndën e muzikës. Njohja me konceptet muzikore, instrumentet muzikore dhe vepra të ndryshme muzikore të sjella nga burime të ndryshme dhe materiale didaktike të demonstruara me mjete konkrete.
- g) *Rekomandime për zbatimin e programit.* Në këtë rubrikë do të ketë disa rekomandime për përdoruesit e programit lëndor siç janë: nxënësit, mësuesit, vlerësuesit e jashtëm të cilësisë, prindërit.
- h) *Ndryshimet përmbajtjesore.* Në këtë rubrikë do të përshkruhen përditësimet kryesore në përmbajtjen lëndore.

4 KOMPETENCAT DHE AFTËSITË QË ZHVILLON LËNDA E MUZIKËS

4.1 Kompetencat kyçe dhe rezultatet e të nxënit

Zhvillimi i kompetencave kyçe nga nxënësit gjatë procesit të mësimdhënies dhe të nxënies kërkon që mësuesi të sigurojë një lidhje të qëndrueshme dhe funksionale midis kompetencave kyçe dhe atyre të lëndës, sipas klasave të arsimit të mesëm të ulët. Kjo kërkon një planifikim të kujdesëshëm të situatave të të nxënit, si dhe përzgjedhjen e metodave, mjeteve dhe burimeve të përshtatshme që nxisin angazhimin, reflektimin dhe zbatimin praktik të njohurive. Muzika nuk është vetëm një disiplinë artistike, por një mjet i fuqishëm për të zhvilluar aftësi kyçe të shekullit 21. Ajo e përgatit nxënësin për të qenë *krijues, bashkëpunues, komunikues efektiv* dhe *qytetar aktiv* në një botë në zhvillim të vazhdueshëm. Aftësitë kyçe të shekullit 21, janë një grup kompetencash që i ndihmojnë individët të jenë të suksesshëm në një botë që ndryshon me shpejtësi, të drejtuar nga teknologjia, informacioni dhe globalizimi. Lënda e muzikës, në mënyrë të natyrshme, kontribuon fuqishëm në zhvillimin e këtyre aftësive.

- **Kreativiteti**, ku muzika inkurajon dhe nxit krijimtarinë përmes kompozimit, improvizimit dhe interpretimit artistik. Nxënësit mësojnë të shprehin veten në mënyrë unike dhe të zhvillojnë ide origjinale.
- **Bashkëpunimi**, ku muzika nxit nxënësit të punojnë në grup si p.sh.: në kor, në ansambël, ku secili ka një rol të rëndësishëm. Kështu ju jepet mundësia që ata të punojnë në grup, të zhvillojnë dëgjim aktiv dhe të ndajnë dhe kuptojnë përgjegjësitë.
- **Komunikimi**, ku muzika si një formë universale komunikimi – përçon ndjenja, mesazhe dhe histori. Gjithashtu, diskutimi mbi muzikën ndihmon zhvillimin e të folurit dhe të shkruarit.
- **Mendimi kritik** dhe zgjidhja e problemeve, ku muzika inkurajon dhe nxit nxënësit në analizimin e veprave muzikore, zhvillon aftësitë e vendimmarrjes gjatë interpretimit dhe zgjidhja e sfidave teknike ndihmojnë në zhvillimin e mendimit analitik.
- **Aftësitë teknologjike**, ku muzika inkurajon dhe nxit përdorimin e softuerëve muzikorë, platformat online për krijim/shpërndarje të informacionit muzikor duke zhvilluar aftësitë digjitale.

- **Ndërgjegjësimi global dhe kompetencat kulturore**, ku muzika jep mundësinë për njohjen dhe kuptimin e kulturave të ndryshme në klasë. Mësimi i muzikës i ndihmon nxënësit të jenë më të hapur dhe të kuptojnë diversitetin kulturor.
- **Aftësitë për mësim gjatë gjithë jetës**, ku muzika kërkon përkushtim, durim dhe disiplinë – vlera që ndihmojnë në formimin e një qëndrimi pozitiv ndaj të nxënit të vazhdueshëm.

Kompetenca kuptohet sot si një ndërthurje e balancuar mes njohurive, aftësive, qëndrimeve, vlerave dhe mendimit kritik, që mundësojnë nxënësin të përballet me situata reale dhe komplekse në mënyrë efektive dhe të pavarur. Qasja e mësimdhënies e bazuar në kompetenca e zhvendos fokusin nga përvetësimi pasiv i përmbajtjes lëndore (me mësuesin si qendër të procesit) drejt formimit të aftësive që ndihmojnë nxënësin të kuptojë, të zbatojë dhe të transferojë njohuritë në situata të reja dhe jetësore, duke e vendosur vetë nxënësi në qendër të procesit. Rezultatet e të nxënit për kompetencat kyçe që duhet të zhvillojë nxënësi në klasën e gjashtë në lëndën e muzikës mund të përmbledhen si më poshtë:

Tabela 1. Kompetencat kyçe dhe rezultatet e të nxënës.

Kompetenca e komunikimit në gjuhën amtare	Kompetenca e komunikimit në gjuhë të huaja
<i>Për të dëshmuar kompetencën e komunikimit në gjuhën amtare, nxënësi:</i> - përshtat komunikimin me situatat dhe qëllimet që ka muzika; - kërkon, mbledh dhe përpunon informacione mbi muzikën me mjete ndihmëse; - merr pjesë në biseda për tema mësimore muzikore; - komunikon për përvojat e veta muzikore duke përdorur fjalor të pasur; - analizon tekste këngësh dhe lidh përmbajtjen me tema sociale ose personale; - shpreh opinione mbi vepra muzikore dhe pjesëmarrje kulturore; - prezanton projekte muzikore individualisht ose në grup dhe tema përmes komunikimit verbal dhe elektronik; - analizon dhe përdor koncepte të reja muzikore në kontekste të ndryshme muzikore.	<i>Për të dëshmuar kompetencën e komunikimit në gjuhë të huaj, nxënësi:</i> - merr pjesë në biseda të thjeshta mbi muzikën, duke bërë pyetje dhe dhënë përgjigje; - transmeton saktë informacionin muzikor në forma të ndryshme; - interpreton këngë të plota në një ose më shumë gjuhë të huaja; - kupton tekste të thjeshta dhe arrin të ndjekë temat kryesore të tyre; - krahason mesazhet kulturore në këngë nga gjuhë dhe vende të ndryshme; - mbështetet në diskutime dhe ndihmon për të kontribuar.
Kompetenca në STEM (matematikë, shkencë, teknologji dhe inxhinieri)	Kompetenca digjitale

<i>Për të dëshmuar kompetencat në STEM, shkencë, teknologji dhe inxhinieri, nxënësi:</i> - lidh koncepte shkencore nga lëndët e tjera me muzikën p.sh.: (frekuenca, rezonanca, vibrimi); - analizon modele ritmike, metrike dhe harmonike muzikore; - paraqet argumente për problemet mbi muzikën lidhur me shkencat; - përdor informacionin për zgjidhjen e problemeve dhe marrjen e vendimeve në procese të ndryshme muzikore, duke i argumentuar ato; - propozon dhe planifikon projekte me tematika nga muzika, duke ndjekur rrugën e duhur si: qëllime, aktivitete dhe burime të ndryshme; - interpreton rregulla dhe procese të nxitura me shembuj nga jeta e përditshme mbi muzikën.	<i>Për të dëshmuar kompetencën digjitale, nxënësi:</i> - përdor softuerë bazikë për të regjistruar ose manipuluar melodi. - krijon skedarë zanorë ose video që shoqërojnë projektet muzikore. - bashkëpunon me moshatarët duke përdorur teknologjinë për zgjidhjen e problemeve; - përdor aftësitë e mendimit kritik dhe krijues për të planifikuar projekte me tematika të ndryshme muzikore.
Kompetenca personale, shoqërore dhe e të nxënit	Kompetenca qytetare
<i>Për të dëshmuar kompetencën personale, shoqërore dhe të nxënies, nxënësi:</i>	<i>Për të dëshmuar kompetencën qytetare, nxënësi:</i> - tregon solidaritet në zgjidhjen e problemeve në shkollë, komunitet e më gjerë;

- identifikon dhe përmirëson përparësitë dhe dobësitë personale ndaj zhanreve muzikore; - organizon, fokusohet në të nxënit, vendos qëllime dhe vlerëson punën e tij në aspekte të ndryshme të proceseve mësimore; - motivon dhe vlerëson veten, punon në mënyrë të pavarur dhe në grup në detyra apo procese të ndryshme muzikore; - shpreh dëshirë për të nxënit gjatë gjithë jetës dhe bashkëpunon në mënyrë konstruktive; - reflekton për rritjen personale përmes pjesëmarrjes në aktivitete muzikore; - vlerëson aftësitë muzikore të bashkëmoshatarëve dhe jep kontribut konstruktiv në grup; - zhvillon ndjenjën e përkatësisë përmes projekteve muzikore në shkollë.	- vlerëson diversitetin kulturor me tolerancë dhe respekt; - demonstroi vlerat e të drejtave të njeriut, si respekti për dinjitetin personal dhe lufta kundër diskriminimit; - menaxhon dhe zgjidh konfliktet në mënyrë konstruktive dhe të paanshme; - angazhohet në aktivitete muzikore që mbështesin kauza sociale ose ditë kombëtare. - zhvillon ndjeshmëri ndaj temave të drejtësisë dhe barazisë në muzikë. - kupton rolin e muzikës në ndërtimin e bashkësive dhe identiteteve kolektive.
Kompetenca e sipërmarrjes	Kompetenca për vetëdijen dhe shprehjen kulturore
<i>Për të dëshmuar kompetencën e sipërmarrjes, nxënësi:</i> - përdor imagjinatën për procese krijuese dhe novatore përmes njohurive muzikore; - planifikon projekte dhe organizon punën me tema të ndryshme muzikore;	<i>Për të dëshmuar kompetencën për vetëdijen dhe shprehjen kulturore, nxënësi:</i>

- punon në mënyrë të pavarur dhe bashkëpunon me të tjerët në detyra të ndryshme muzikore; - vlerëson rëndësinë e punës individuale dhe në grup për zhvillimin e komunitetit; - ndërmer aktivitete për zgjidhjen e problemeve shoqërore (koncerte, ekspozita, etj.); - planifikon aktivitete muzikore shkollore në mënyrë të organizuar. - bashkëpunon në grup për të realizuar performanca artistike me përgjegjësi. - merr rolin e udhëheqësit në një projekt muzikor.	- shpreh, interpreton emocionet dhe idetë e tij me ndjenjë artistike apo edhe forma të tjera; - shpreh veten në media të ndryshme artistike, duke përmirësuar aftësitë e veta personale; - identifikon mundësi për të shprehur vlera personale, sociale nëpërmjet arteve; - analizon ndikimin e muzikës në kulturën e popullit dhe të rinjtë; - krahason stile muzikore dhe mënyra shprehjeje nga kultura të ndryshme; - krijon përmbajtje muzikore që pasqyron vlerat dhe përvojat personale; - angazhohet në procese krijuese muzikore, si individualisht ashtu dhe kolektivisht.
--	---

4.2 Temat ndërkurrikulare dhe lidhja me lëndën e muzikës²

Integrimi i temave ndërkurrikulare me muzikën në arsimin e mesëm të ulët u mundëson nxënësve të kuptojnë më thellë lidhjet ndërmjet muzikës dhe jetës reale, duke i ndihmuar ata të zhvillojnë aftësi analitike, mendim kritik, argumentim dhe zgjidhje problemesh. Këto tema përforcojnë

² Veprimtaritë praktike të zhvillimit të temave ndërkurrikulare mund të përshkruhen në udhëzuesit kurrikularë lëndorë - muzika.

përdorimin e muzikës si mjet për interpretimin e të dhënave, planifikimin, marrjen e vendimeve dhe vlerësimin e situatave të ndryshme shoqërore, kulturore dhe shkencore.

- *Identiteti kombëtar dhe njohja e kulturave.* Muzika i ofron mundësinë nxënësit për zhvillimin e ndjenjës së *identitetit kombëtar, njohjes dhe respektit ndaj kulturave të ndryshme*. Përmes zhvillimit të kësaj teme lënda e muzikës kërkon të zhvillojë ndjenjën e identitetit kombëtar përmes njohjes dhe këndimit të këngëve popullore shqiptare duke zbuluar traditat, zakonet, veshjet dhe historinë e vendit. Njohjes së instrumenteve tradicionale (si lahuta, çiftelia, fyelli, dajreja etj.) duke rritur krenarinë kombëtare. Interpretimit të këngëve dhe valleve popullore nga zona të ndryshme të Shqipërisë. Gjithashtu muzika ofron mundësinë që nxënësi të njohë kultura të tjera si: Këngë, valle dhe instrumente nga kultura të ndryshme (të rajonit dhe përtej) duke kuptuar dhe respektuar larminë kulturore. Kjo tematikë mundëson organizimin e aktiviteteve muzikore- kulturore si: “Trashëgimia jonë kulturore”, “Java Ndërkulturore”, etj., ku mund të prezantohen tradita dhe kultura të ndryshme përmes muzikës dhe vallëzimit.
- *Qytetaria aktive dhe sipërmarrja.* Në këtë temë, muzika luan rol kyç sepse krijon mundësi që nxënësi të mësojë jo vetëm për artin, por edhe për rolin e tyre si qytetarë të angazhuar dhe krijues në komunitet. Duke qenë se muzika ka qenë gjithmonë një formë shprehjeje për çështje sociale, politike dhe komunitare, nxënësi analizon këngë që përcjellin mesazhe të drejta qytetare, si: promovimi i paqes, të drejtat e njeriut, barazinë apo mbrojtjen e mjedisit etj. Nxënësi krijon vetë këngë që përçojnë mesazhe sociale, duke u angazhuar në diskutime dhe reflektime mbi realitetin e tyre. Për realizimin e kësaj tematike mund të realizohen koncerte që përcjellin një mesazh, (p.sh. ndihmë për fëmijë në nevojë, mbledhje fondesh për një çështje komunitare etj.).Ndërsa në lidhje me sipërmarrjen mund të trajtohen tema si: si të

menaxhosh një grup muzikor, një koncert apo një kanal muzikor online. Tema të tjera p.sh.: si funksionon industria muzikore – nga prodhimi i muzikës, marketingu, promovimi, deri te shitja, apo roli i rrjeteve sociale në zhvillimin e një karriere muzikore ose krijimin e projekteve muzikore fitimprurëse.

- *Shëndeti mendor, fizik dhe siguria.* Muzika krijon mundësi të mira për të edukuar nxënësin, por edhe duke ndikuar pozitivisht në mirëqenien emocionale, fizike dhe sociale të tyre. Ajo luan një rol të rëndësishëm në jetën tonë të përditshme dhe shpesh përdoret për të reduktuar stresin, ankthin si dhe për të përmirësuar gjendjen shpirtërore. Nxënësi dëgjon dhe analizon rreth një muzike relaksuese; krijon një playlist muzikor personal, me muzikë që zhvillon ndjenjën e qetësisë/qeta, energjisë/ritmike, përqendrim; krijon ose interpreton këngë që shprehin emocione, duke nxitur vetëdijen emocionale. Gjithashtu, muzika është e lidhur ngushtë me aktivitetin fizik, sidomos përmes vallëzimit dhe lëvizjes. Ajo edukon nxënësin me sigurinë se si:

- të sillet dhe rregullat që duhet të ndjekë në aktivitete muzikore (si prova, koncerte, përdorimi i instrumenteve);
- të ruaj veten por edhe të tjerët, duke përdorur muzikën në mënyrë të shëndetshme, si dhe mbrojtjen nga dëgjimi i muzikës me volum të lartë;
- të diskutojë dhe ndajë nëpërmjet internetit krijimet e veta muzikore duke ruajtur të drejtat e autorit.

- *Zhvillimi i qëndrueshëm dhe qëndrueshmëria mjedisore.* Në lëndën e muzikës zhvillohet në mënyra kreative dhe edukative si: krijimi i këngëve me tekste poetike që flasin për: ruajtjen e natyrës, ndotjen e ajrit, ujit dhe tokës, ndryshimet klimatike, rëndësinë e riciklimit dhe kursimit të energjisë.

Analizimi i këngëve ekzistuese me temë mjedisore ku mund të analizohet përmbajtja dhe mesazhi i këngëve të njohura që trajtojnë çështje të mjedisit, si p.sh.:

- Earth Song – Michael Jackson
- Big Yellow Taxi – Joni Mitchell

- Mercy Mercy Me (The Ecology) – Marvin Gaye

Organizimi i një koncerti tematik ku të interpretohen këngë me temë mjedisore, duke kombinuar njohuritë e muzikës me artin pamor dhe mesazhe për ruajtjen e mjedisit.

- Teknologjia, shoqëria dhe media. Muzika luan një rol të rëndësishëm për të zhvilluar te nxënësit aftësi kritike, kreative dhe digjitale në një botë gjithnjë e më të ndërlidhur përmes teknologjisë.

Teknologjia ka transformuar mënyrën se si krijohet, regjistrohet dhe shpërndahet muzika. Nxënësi mëson të përdorë programe të ndryshme muzikore digjitale (si GarageBand, Soundtrap, Audacity), krijojnë kompozime origjinale përmes teknologjisë, analizon si janë krijuar këngë moderne me ndihmën e teknologjisë (efekte, sintetikë, miksime etj.). Gjithashtu media ndikon në shijet muzikore, ndërsa përdorimi i mediave sociale dhe platformat online (YouTube, TikTok, Spotify) ndikojnë në formimin e preferencave muzikore dhe identitetit kulturor të të rinjve.

Muzika është një gjuhë universale që lidh njerëzit në komunitete online dhe reale. Nxënësi krijon projekte multimediale muzikore për të trajtuar çështje sociale (si bullizmi, barazia gjinore, miqësia), organizon një fushatë online me një këngë me mesazh shoqëror, reflekton mbi etikën e përdorimit të muzikës në rrjete sociale (e drejta e autorit, privatësia).

4.3 Kompetencat e lëndës “Muzikë” dhe aftësitë e shekullit XXI që zhvillohen përmes saj

Muzika nuk është vetëm një disiplinë artistike, por një mjet i fuqishëm për të zhvilluar aftësi kyçe të shekullit 21. Ajo e përgatit nxënësin për të qenë *krijues, bashkëpunues, komunikues efektiv dhe qytetar aktiv* në një botë në zhvillim të vazhdueshëm. Aftësitë kyçe të shekullit 21, janë një grup kompetencash që i ndihmojnë individët të jenë të suksesshëm në një botë që ndryshon me shpejtësi, të drejtuar nga teknologjia, informacioni dhe globalizimi. Lënda e muzikës, në mënyrë të natyrshme, kontribuon fuqishëm në zhvillimin e këtyre aftësive.

- **Kreativiteti**, muzika inkurajon dhe nxit krijimtarinë përmes kompozimit, improvizimit dhe interpretimit artistik. Nxënësit mësojnë të shprehin veten në mënyrë unike dhe të zhvillojnë ide origjinale.
- **Bashkëpunimi**, muzika nxit nxënësit të punojnë në grup si p.sh.: në kor, në ansambël, ku secili ka një rol të rëndësishëm. Kështu ju jepet mundësia që ata të punojnë në grup, të zhvillojnë dëgjim aktiv dhe të ndajnë e kuptojnë përgjegjësitë.
- **Komunikimi**, muzika si një formë universale komunikimi – përçon ndjenja, mesazhe dhe histori. Gjithashtu, diskutimi mbi muzikën ndihmon zhvillimin e të folurit dhe të shkruarit.
- **Mendimi kritik dhe zgjidhja e problemeve**, muzika inkurajon dhe nxit nxënësit në analizimin e veprave muzikore, zhvillon aftësitë e vendimmarrjes gjatë interpretimit dhe zgjidhja e sfidave teknike ndihmojnë në zhvillimin e mendimit analitik.
- **Aftësitë teknologjike**, muzika inkurajon dhe nxit përdorimin e softuerëve muzikorë, platformat online për krijim/shpërndarje të informacionit muzikor duke zhvilluar aftësitë digjitale.
- **Ndërgjegjësimi global dhe kompetencat kulturore**, muzika jep mundësinë njohjen dhe kuptimin e kulturave të ndryshme në klasë. Mësimi i muzikës i ndihmon nxënësit të jenë më të hapur dhe të kuptojnë diversitetin kulturor.
- **Aftësitë për mësim gjatë gjithë jetës**, muzika kërkon përkushtim, durim dhe disiplinë – vlera që ndihmojnë në formimin e një qëndrimi pozitiv ndaj të nxënit të vazhdueshëm.

4.4 Kompetencat e lëndës së muzikës dhe rezultatet e të nxënit

Bazuar në këtë kurrikul, lënda e muzikës synon të përmbushë 3 kompetenca, të cilat lidhen me kompetencat kyçe që një nxënës duhet të zotërojë gjatë jetës së tij dhe që arrihen nëpërmjet 3 tematikave kryesore. Këto kompetenca zbërthehen në rezultate të nxëni për secilën klasë.

Diagrama 2. Korniza konceptuale e lëndës së muzikës: Tematika, Kompetenca lëndore dhe Kompetencat kyçe

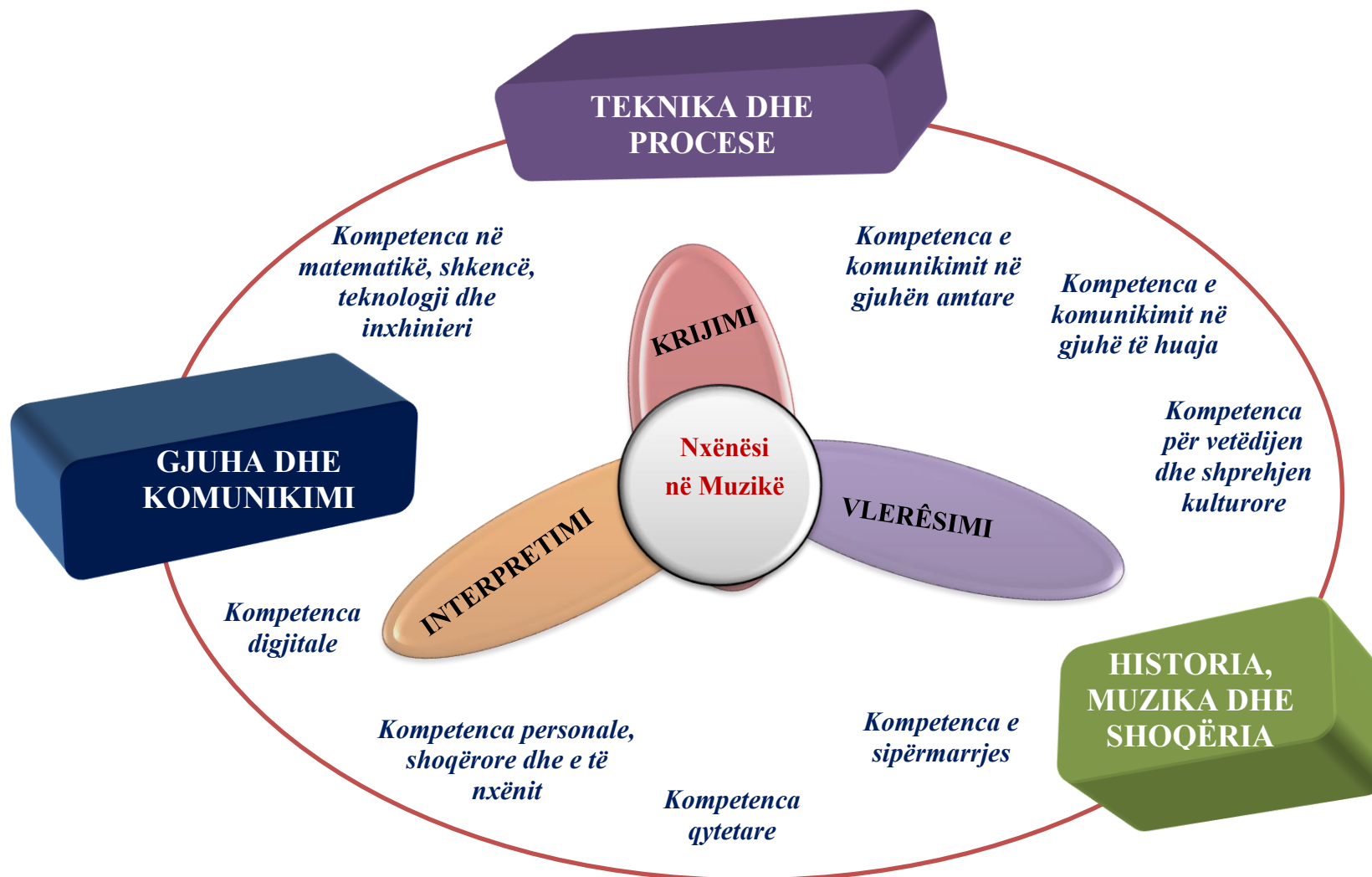

Tabela 2: Kompetencat muzikore dhe rezultatet e të nxënësit

Gjithashtu lënda e muzikës, zhvillon një sërë aftësish ku nxënësit angazhohen në aktivitetet muzikore dhe zhvillojnë kompetencat muzikore.

Tre janë kompetencat lëndore të muzikës që përftohen nga njohuritë dhe përfshijnë:

KOMPETENCAT LËNDORE - MUZIKË		
Kompetencat lëndore	Përshkrimi i kompetencave	Rezultatet e të nxënësit për kompetencat për klasën e gjashtë
Krijimi muzikor	Nxënësi zhvillon aftësitë krijuese duke zbuluar përmes gjuhës së muzikës dhe duke e komunikuar atë përmes një shumëllojshmërie të krijimeve të veta. Kjo kompetencë kërkon që nxënësit të zhvillojnë ide të reja krijuese, duke i ndarë ato me shokët e klasës, në shkollë, komunitet por edhe në ngjarje të ndryshme artistike. Në përgjithësi, kompetenca e krijimit është thelbësore për suksesin në muzikë, pasi u	<i>Nxënësi:</i> - përdor ide të ndryshme, duke përdorur elementet dhe gjuhën muzikore; - eksperimenton duke zbuluar dhe zhvilluar më tej idetë e veta artistike; - organizon krijimin e vet muzikor, sipas elementeve të gjuhës muzikore; - improvizon me zë, trup apo instrumente me goditje muzikore; - kompozon motive të thjeshta melodike ose ritmike; - kupton simbolet muzikore si nota, pushimi, ritmi, pentagrami, çelësi muzikor etj;

	mundëson individëve të kuptojnë gjuhën muzikore dhe ta zhvillojnë atë më tej, drejt promovimit të ideve të reja edhe në muzikë.	- eksperimenton me tinguj dhe krijon struktura të thjeshta muzikore; - respekton idetë dhe punën shokëve, duke kontribuar në ide dhe zgjidhje të reja; - ndan përvojat e veta krijuese me të tjerët.
Interpretim muzikor	<i>Nxënësi përmes kësaj kompetence zhvillon aftësinë për të interpretuar këngë dhe për të luajtur në instrumente të thjeshta muzikore si bllokflaut, tastierë etj. Nxënësi interpreton me ndjenjë dhe emocione duke zbatuar kërkesat e një interpretimi korrekt në ritëm dhe intonacion, muzikalitet dhe emocion.</i>	Nxënësi: - Interpreton zhanre të ndryshme këngësh, kryesisht me tematikë për fëmijë, popullore, moderne etj; - zbaton teknika dhe procese të ndryshme muzikore gjatë këndimit dhe luajtjes me instrumente; - respekton rregullat e performimit/interpretimit muzikor gjatë këndimit dhe luajtjes në instrumente; - përdor instrumente të thjeshta për të shoqëruar këngët apo krijimet muzikore; - këndon /luan vetëm ose në grup; - ndan përvojat e veta performuese/interpretuese me të tjerë.
Vlerësimi i veprave muzikore	Nxënësi përmes kësaj kompetence zhvillon aftësinë për të dëgjuar, përjetuar, përshkruar	Nxënësi:

	emocionet nga fragmente të veprave muzikore të përzgjedhura për këtë grup moshë. Nxënësi zhvillon aftësitë e të menduarit kritik duke përdorur aftësitë kërkuese, analizuese dhe gjykuese ndaj veprave muzikore pavarësisht llojit të zhanrit, stilit apo kompozitorit. Gjithashtu, ai bashkëpunon dhe komunikon rreth muzikës që dëgjon, duke vlerësuar në mënyrë kritike, por edhe duke pranuar këndvështrimin ndryshe.	- zhvillon më tej aftësitë për të dëgjuar dhe analizuar muzikën kombëtare dhe botërore; - njih vepra muzikore nga përfaqësuesit e tyre nga kultura të ndryshme; - kupton ndikimin e muzikës nga kontekste të ndryshme kulturore; - vlerëson rolin e trashëgimisë kulturore kombëtare; - bashkëpunon në veprimtari të ndryshme muzikore në grup si ansamble, kor etj; - shkëmben ide dhe përvoja muzikore me bashkëmoshatarët; - ofron dhe pranon këndvështrime mbi lloje apo performanca të ndryshme muzikore.
--	---	--

5 PËRMBAJTJA MËSIMORE DHE REZULTATET E TË NXËNIT

5.1 Koha mësimore për secilën tematikë për klasën e gjashtë

Lënda e muzikës zhvillohet për 35 javë mësimore me nga 1 orë secila, pra gjithsej 35 orë për secilën klasë. Lënda e muzikës specifikon kohën (orët e sugjeruara) të secilës tematikë për klasën e gjashtë. Shuma e orëve sugjeruese për secilën tematikë është e barabartë me sasinë e orëve vjetore, të përcaktuar në planin mësimor të arsimit bazë. Kjo ka si qëllim që, përdoruesit e programit të orientohen për peshën që zë secila tematikë në orët totale vjetore.

Tabela 3: Orë të sugjeruara për çdo tematikë

Tematika	Gjuha dhe komunikimi muzikor	Teknika dhe procese	Historia, muzika dhe shoqëria	Gjithsej orë
Klasa e gjashtë	14	15	6	35 orë

5.2 Përmbajtja e lëndës sipas tematikave dhe përshkrimi i përmbledhur i tyre

Programi i lëndës “Muzikë” klasa e gjashtë zhvillohet përmes tri tematikave:

Tematika I: Gjuha dhe komunikimi muzikor,

Tematika II: Teknika dhe procese muzikore,

Tematika III: Historia, muzika dhe shoqëria.

Për secilën tematikë janë paraqitur njohuritë, aftësitë, që duhet të demonstrojë nxënësi lidhur me tematikat përkatëse, ndërkohë qëndrimet dhe vlerat që demonstroi nxënësi në lëndë e muzikës përmbledhen për të gjitha tematikat. Tematikat dhe renditja e tyre **nuk** presupozojnë që përmbajtja vjetore, përgjatë vitit shkollor, duhet të zhvillohet e ndarë sipas tematikave dhe në këtë renditje. Sasia e orëve mësimore për secilën tematikë është rekomanduese. Përdoruesit e programit duhet të respektojnë sasinë e orëve vjetore të lëndës, kurse janë të lirë të ndryshojnë me 10% (shtesë ose pakësim) orët e rekomanduara për secilën tematikë.

KLASA E GJASHTË

5.2.1 Tematikat: Gjuha dhe komunikimi – Teknika dhe procese – Historia, muzika dhe shoqëria

TEMATIKA: GJUHA DHE KOMUNIKIMI	
Përshkrimi i tematikës Përmbajtja e kësaj tematike mundëson që nxënësi të njihet me njohuritë kryesore muzikore që bazohen në dy shtylla: melodia dhe ritmi, dhe njohuritë të tjera si: <i>pentagrami, çelësin e solit, notat muzikore në vija dhe fusha, poshtë dhe sipër pentagramit, masa muzikore, masa e paplotësuar, lidhja vlerëse dhe shprehëse, stakato, shenja e përsëritjes, korona, pika e vlerës</i>. Gjatësia dhe vlerat e notave dhe pushimeve, apo ritmet 2/4, 3/4 dhe 4/4, do të zgjerojnë më tej njohuritë muzikore të nxënësit për kuptimin, krijimin dhe interpretimin e gjykimin e saktë të vlerave të muzikës që dëgjon apo performon.	
NJOHURITË	AFTËSITË
> Melodia: Shkrimi muzikor: - Pentagrami. - Çelësi muzikor i solit. - Notat muzikore në vija dhe fusha. - Notat muzikore poshtë dhe sipër pentagramit.	<i>Nxënësi demonstroi se:</i> - Kupton pse shërben <i>pentagrami</i> në muzikë. - Kupton rolin e <i>çelësit të solit</i> në muzikë. - Shkruan <i>notat muzikore vija dhe në fusha, sipër dhe poshtë pentagramit</i>, duke kuptuar lartësinë e tyre. - Demonstroi se kupton <i>piramidën e vlerave (gjatësive) të notave dhe pushimeve</i>. - Demonstroi aftësitë për të shkruar dhe lexuar notat muzikore në pentagram.

- Masa muzikore. - Lidhja vlerëse dhe shprehëse. - Shenja e përsëritjes.	- Kupton funksionin që kryen <i>masa muzikore</i> duke e vendosur në plotësimin e detyrave muzikore. - Demonstron kuptimin e përdorimit të simboleve muzikore si, <i>lidhjes vlerëse dhe shprehëse, shenjave të përsëritjes</i>. - Zbaton njohuritë mbi <i>lidhjen vlerëse dhe shprehëse</i> në shembuj të thjeshta muzikore.
Ritmi: - Piramida e notave dhe pushimeve. - Nota tetëshe 1/8 dhe pushimi i saj. - Kohët 2/4 . - Pika e vlerës. - Koha $\frac{3}{4}$. - Koha 4/4.	<i>Nxënësi demonstroi se:</i> - Kupton ritmet 2/4, 3/4, 4/4 në shembuj të ndryshme muzikore ritmike dhe melodike. - Lexon në kohët 2/4, 3/4, 4/4 , duke zbatuar kërkesat mbi vlerat e notave muzikore. - Demonstron kuptimin e <i>pikës së vlerës</i> në muzikë gjatë leximit apo këndimit të shembujve muzikorë në ritme të ndryshme muzikore. - Krijon ushtrime ritmike apo melodike në kohët 2-3-4 ritmike duke shpjeguar rrugët që ka ndjekur për t'i krijuar ato.
TEMATIKA: TEKNIKA DHE PROCES	
<i>Përshkrimi i tematikës</i>	

Përmbajtja e kësaj tematike mundëson që nxënësi të aftësohet në procesin e këndimit dhe të luajtjes me instrumente. Procesi i interpretimit në këndim apo në instrument zhvillohet duke thelluar njohuritë dhe aftësitë mbi të kënduarin dhe lojën në instrumente solo dhe në grup – ansamble apo kore. Përmes të kënduarit zhvillohen më tej mënyrat e formësimit të zërit dhe të një të kënduari të saktë në intonacion e në një ritëm të caktuar. Tematikat e këngëve janë të thjeshta dhe vazhdojnë të ruajnë tema si: himni, atdheu, familja, shoqëria, këngët patriotike dhe festat e ndryshme etj. Po kështu edhe këngë për të rinj apo popullore. Ato janë didaktike dhe mbartin në vetvete vlera artistike muzikore dhe poetike, të cilat edukojnë për një qëllim të caktuar, ndaj shumëllojshmëria e tyre është e detyrueshme. Gjithashtu, këngët duhet të jenë të thjeshta për nga shtrirja e regjistrit vokal (zërit), melodia dhe përfshijnë sidomos ritmet e mësuara.

NJOHURITË	AFTËSITË
Këndimi solo dhe në grup	<i>Nxënësi demonstroi se:</i> - Këndon këngë me tematika të larmishme si: <i>hymn, atdheu, familja, shoqëria, këngët patriotike dhe festat e ndryshme etj.</i>, po kështu edhe <i>këngë për të rinj apo popullore</i>, në kohë të ndryshme të thjeshta dhe të përbëra, me një regjistër të thjeshtë vokal, me shtrirje brenda oktavës qendrore, nga notat Do – Do². - Respekton rregullat e këndimit gjatë të kënduarit. - Respekton gjatë këndimit <i>ritmin, intonacionin, karakterin e këngës</i>. - Këndon <i>solo dhe në grup</i>. - Interpretin këngët e mësuara me emocion dhe ndjenjë. - Merr pjesë në aktivitetet e klasës dhe shkollës.

	- Regjistron interpretimin e vet në instrument dhe këndim duke krijuar një fond të posaçëm muzikor.
Rregullat e luajtjes në instrument: - Qëndrimi. - Mbajtja e instrumentit. Instrumenti i fyellit - Rregullat e luajtjes në instrumentin e fyellit. - Qëndrimi dhe mbajtja e instrumentit. - Teknika të lojës në fyell.	<i>Nxënësi demonstroi se:</i> - Luan në instrumentin aerofon – fyell, notat muzikore dhe ritmet e mësuara (). - Respekton rregullat e luajtjes në instrument. - Merr pjesë në aktivitetet e klasës dhe shkollës. - Respekton interpretimin e shokut, duke shprehur mendimin personal.
TEMATIKA: HISTORIA, MUZIKA DHE SHOQËRIA	
<i>Përshkrimi i tematikës</i> Përmbajtja e kësaj tematike mundëson që nxënësi të aftësohet më tej në dëgjimin dhe përjetimin e muzikës, i cili është një proces shumë i rëndësishëm në muzikë, që shprehet përmes emocionit. Dëgjimi, përjetimi, analizimi dhe gjykimi i muzikës kërkon aftësi të shumta. Nxënësit	

aftësohen të kuptojmë format e thjeshta muzikore duke filluar nga kënga dhe më pas deri në format më të ndërlikuara. Kjo tematikë u jep njohuritë e mjaftueshme për të kuptuar dhe vlerësuar muzikën që ata dëgjojnë, por edhe duke shprehur mendimin e tyre.

NJOHURITË	AFTËSITË
Format muzikore : - Struktura muzikore: motivi, fraza, fjalia dhe periudha - (motivi) simfonia 5 – L.V. Bethoven. - Format 1-2-3 pjesëshe. › Ndërtimi muzikor <i>monodik dhe polifonik</i>: - Kanoni, kënga, minueti ○ <i>Kanoni nga Thomas Tallis</i> ○ <i>Kënga e Solvegut, nga Per Gynt – Eduard Grieg</i> ○ <i>Minueti në G maxhor, J.S.Bah</i> ○ <i>Minuet nga Luixhi Bokerini.</i>	- Demonstron kuptimin e <i>motivit, frazës, fjalisë dhe periudhës muzikore.</i> - Përcakton në vepra të ndryshme muzikore motivin muzikor. - Demonstron kuptimin e formave 1-2-3 pjesësh. - Demonstron kuptimin e ndërtimit të muzikës monodike dhe polifonike në pjesë instrumentale dhe vokale, duke dhënë veçoritë e secilës pjesë muzikore: <i>kanonit, këngës, minuetit.</i> - Dëgjon dhe argumenton nga dëgjimi muzikor i pjesëve <i>temën muzikore dhe gjendjen emocionale</i> që krijon ajo (vepra instrumentale). - Dëgjon dhe argumenton nga dëgjimi muzikor i pjesëve, <i>temën muzikore</i>, si kalon ajo nga instrumenti në instrument dhe si komunikojnë instrumentet me njëri - tjetrin duke paraqitur mendimin muzikor të plotë - vepër orkestrale. - Argumenton muzikën që dëgjon, duke përdorur fjalor të thjeshtë muzikor: <i>e shpejtë, e ngadaltë, e qetë, ëmbël, 1 pjesësh, 2 pjesësh, minuet etj.</i>

QËNDRIME DHE VLERA

Nxënësi:

- Zhvillon qëndrim pozitiv ndaj të mësuarit të muzikës duke nxitur kureshtjen, dëshirën për të zbuluar dhe eksploruar vepra të reja muzikore, zhanre dhe stile.
- Krijon vetëbesim dhe vetëvlerësim duke i bërë ata të ndihen të sigurt për aftësitë e tyre muzikore.
- Zhvillon durimin dhe përqendrimin, vëmendjen dhe këmbënguljen për mësimin e instrumenteve muzikore.
- Zhvillon disiplinë dhe respekt ndaj rregullave të mësimin të muzikës në grup.
- Përfshihet aktivisht dhe mëson të marrë pjesë me dëshirë në veprimtaritë krijuese dhe bashkëpunuese në klasë dhe në shkollë.
- Krijon ndjenjën e bashkëpunimit dhe punës në grup ku muzika shpesh realizohet në ansamble, duke nxitur ndjesinë e përkatësisë dhe përgjegjësisë kolektive.
- Stimulon imagjinatën për të shprehur ndjenjat në mënyrë artistike përmes krijimeve muzikore.
- Ndan kuptimin dhe emocionet duke zhvilluar ndjeshmërinë dhe empatinë me të tjerët.
- Njeh kultura të ndryshme përmes muzikës, duke respektuar tradita të ndryshme muzikore dhe diversitetin kulturor.
- Praktikohet në mënyrë të rregullt për të krijuar një vetë disiplinë dhe përkushtim, duke kuptuar rëndësinë e përpjekjes dhe ushtrimit të vazhdueshëm.

5.3 Shembuj të veprimtarive për përmbushjen e rezultateve të të nxënit (RN-ve)³.

Në këtë rubrikë paraqiten disa shembuj të veprimtarive që mund të përdoren nga mësuesi për përmbushjen e rezultateve të të nxënit në tematika të ndryshme.

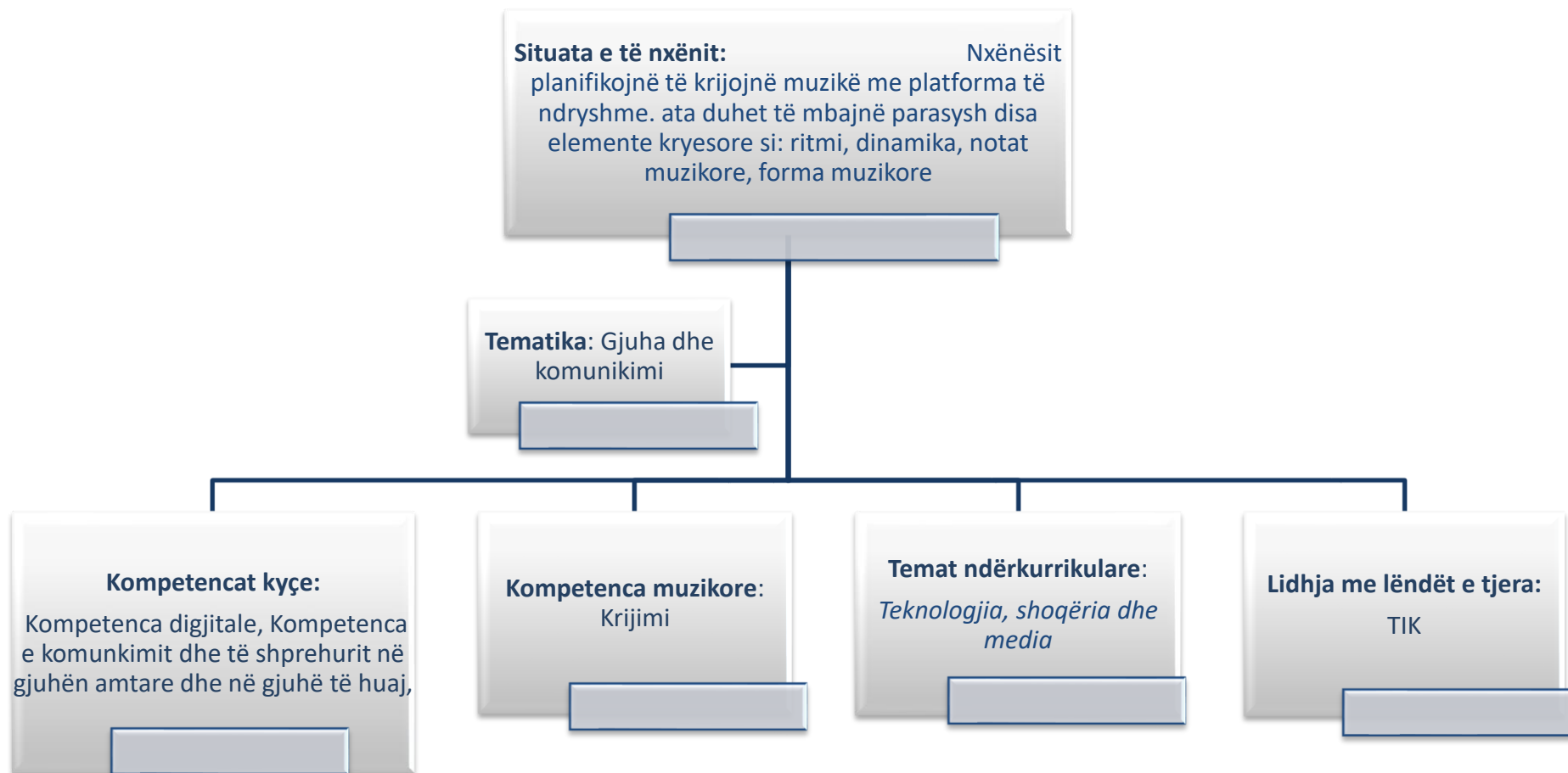
Tabela 4. Shembull i veprimtarive për përmbushjen e RN-ve

REZULTAT TË NXËNI TË ORËS MËSIMORE	VEPRIMTARIA PRAKTIKE
SHEMBULLI	
Demonstron kuptimin e <i>motivit, frazës, fjalisë</i> dhe <i>periudhës muzikore</i> .	Prezantimi i situatës Mësuesi vendos për dëgjim motivin kryesor nga simfonia 5, Bethoven, duke e përsëritur atë disa herë. Pas dëgjimit të disa fragmenteve nga kjo simfoni ku del në pah motivi kryesor i veprës muzikore, nxënësit fillojnë të lidhin njohuritë që kanë për motivin edhe nga arti pamor. Ata japin karakteristikat e motivit në arti pamor, duke i krahasuar ato me motivin në muzikë.

³ Në udhëzuesit kurrikularë për lëndën e muzikës do të përshkruhen veprimtari praktike për përmbushjen e rezultateve të të nxënit sipas tematikave të lëndës.

	Zgjedhja e veprave artistike dhe muzikore. Nxënësve u kërkohet që të zgjedhin dy vepra (artistike dhe muzikore). Nxënësi /it zgjedh dy veprat dhe i duhet të: • veçojë motivin tek të dy veprat artistike; • krahasojë motivet e të dyja veprave duke thënë të përbashkëtat dhe të veçantat; • argumentojë pse këto vepra janë të përafërta, duke iu referuar motivit si koncept mbi të cilën ndërtohet vepra. Reflektimi. Mësuesi udhëzon nxënësit të reflektojnë me pyetje: • “Pse shërben motivi në muzikë?” • Po motivi në artin figurativ? • Si do ta paraqisnit ju ndryshe këtë motiv?
--	--

Diagrama 3. Shembull situatë të nxënë dhe lidhja me elementet e programit

6 METODOLOGJIA E MËSIMDHËNIES

Mësimdhënia dhe të nxënit efektiv përfshin një kombinim qasjesh, strategjish, metodash dhe teknikash që përdoren për të mbështetur të nxënit efektiv dhe zhvillimin e kompetencave të nxënësve në mjediset mësimore. Këto strategji dhe metoda marrin parasysh dhe plotësojnë nevojat e të nxënit si dhe sigurojnë pjesëmarrjen aktive të nxënësve në përzgjedhjen dhe shfrytëzimin e informacionit, duke nxitur përgjegjshmërinë vetjake, iniciativën, reflektimin, pavarësinë e gjykimit, vetëvlerësimin, bashkëpunimin dhe barazinë. Edukimi promovon disa metoda të nxëni të cilat janë: a) Të nxënit me në qendër nxënësin; b) Të nxënit që promovojnë kompetencat; c). të nxënit e diferencuar; d) të nxënit e integruar; dh) Përdorimi i teknologjisë digjitale; e) Mësimin e kombinuar; ë) Të nxënit e bazuar në projekte; f) Angazhimi aktiv; g) Zhvillimi i të menduarit kritik dhe zgjedhjes së problemeve; gj) Të nxënit në bashkëpunim; h) Të nxënit e bazuar në krijime etj.

6.1 Roli i situatave të të nxënit praktike nga jeta reale në mësimin e muzikës.

Metoda mësimore në lëndën e muzikës janë:

Zhvillimi i ndjeshmërisë estetike dhe emocionale përmes përjetimit muzikor.

- *Nxënësit mësojnë të vlerësojnë bukurinë e muzikës dhe ndikimin e saj në ndjenjat dhe përjetimet personale.*

Formimi i kulturës muzikore përmes njohjes së stileve, zhanreve dhe traditave muzikore kombëtare e botërore.

- *Nxitja e vlerësimit për trashëgiminë muzikore shqiptare dhe të popujve të tjerë.*

Zhvillimi i aftësive për të dëgjuar, analizuar dhe interpretuar muzikë.

- *Përdorimi i dëgjimit të vetëdijshëm dhe analizës së thjeshtë për të kuptuar përbërësit e muzikës.*

Zhvillimi i aftësive për interpretim vokal dhe instrumental.

- *Këndimi në grup dhe individualisht; përdorimi i instrumenteve të thjeshta për të interpretuar ose shoqëruar muzikën.*

Nxitja e krijimtarisë muzikore dhe shprehjes personale përmes improvizimit dhe kompozimit.

- *Përfshirja e nxënësve në krijime të thjeshta muzikore, duke përdorur zërin, trupin apo instrumente.*

Forcimi i bashkëpunimit dhe komunikimit përmes aktiviteteve muzikore në grup.

- *Puna në ansamble vokale ose instrumentale që zhvillojnë frymën e grupit dhe përgjegjësinë e ndërsjellë.*

Përvetësimi i njohurive teorike bazë të muzikës.

- *Njohja e notacionit muzikor, ritmit, metrës, dinamikës dhe elementëve të tjerë të shprehjes muzikore.*

Ndërtimi i qëndrimeve pozitive ndaj mësimi të muzikës dhe përfshirjes në jetën kulturore.

- *Inkurajimi për pjesëmarrje në aktivitete artistike dhe vlerësimi i artit si pjesë e rëndësishme e jetës shoqërore.*

6.2 Mësimi i muzikës për fëmijët me nevoja të veçanta

Mësimi i muzikës me *fëmijët me nevoja të veçanta* kërkon strategji të veçanta të mësimdhënies për fëmijët me nevoja të veçanta kërkon një qasje të personalizuar, të ndjeshme dhe të mbështetur në metoda fleksibël e kreative. Ja disa metoda mësimi të rekomanduara, të shoqëruara me strategji praktike që mund të zbatohen në klasë. Disa nga metodat dhe qasjet që mësuesi mund të zhvillojë në klasë për fëmijët me nevoja të veçanta janë:

Metoda Orff (Carl Orff)

- › Përshkrimi: Bazohet në zhvillimin e një loje, improvizim, lëvizje dhe përdorimin e instrumenteve të thjeshta ritmike.
- › E përshtatshme: për fëmijë me autizëm apo çrregullime të të nxënës.
- › Një model: Fëmijët luajnë ritme të thjeshta me daulle ose përmes mjeteve trupore duke ndjekur një histori të treguar.

Metoda Kodály (Zoltán Kodály)

- › Përshkrimi: Përdor shumë këngë tradicionale, nota të thjeshta dhe sinjale dore.
- › E përshtatshme: për fëmijë me probleme me të folurit dhe të përqendrimit.
- › Një model: Mësuesi përdor gjeste për të ndihmuar nxënësin të dallojë tingujt muzikor dhe të këndojë.

Terapia Muzikore

- › Përshkrimi: Muzika përdoret për qëllime terapeutike – për të përmirësuar komunikimin, sjelljen dhe emocionet.
- › E përshtatshme: për fëmijë me spektrin e autizmit, ADHD, çrregullime emocionale.
- › Një model: Krijimi i një kënge personalizuese për të ndihmuar fëmijën të shprehë ndjenjat apo nevojat.

Metoda ndijimore

- › Përshkrimi: Përdorim i integruar i dëgjimit, prekjes, lëvizjes dhe pamjes.
- › E përshtatshme: për fëmijë me disleksi, dëmtime vizuale ose motorike.
- › Një model: krijimi i një loje ku fëmijët prekin instrumentin muzikor, shikojnë simbolin, dëgjojnë tingullin dhe lëvizin me ritmin.
- › Ndërveprimi individual dhe i vogël në grup
- › **Përshkrimi:** Mësimi zhvillohet në grupe të vogla ose në mënyrë individuale.
- › **E përshtatshme:** sepse lehtëson ndjekjen e ritmit të fëmijës, duke respektuar vështirësitë e tij.
- › **Një model:** Puna në çifte për të improvizuar një dialog ritmik.

Metoda e përsëritjes dhe rutinës

- › **Përshkrimi:** Aktivitetet muzikore përsëriten rregullisht për të krijuar siguri dhe kuptueshmëri.
- › **E përshtatshme:** sepse çdo orë fillon me të njëjtën këngë mirëseardhjeje dhe përfundon me një ritual të qetësimit me muzikë të butë.

6.3 Mësimi i muzikës për fëmijët e talentuar

Mësimi i muzikës për *fëmijët e talentuar* kërkon strategji të veçanta të mësimdhënies. Këto strategji kërkojnë nga mësuesi të përgatisë materiale të diferencuara për këta fëmijë p.sh.: versione më të ndërlikuara të një kënge ose melodie. Numër më të madh të ushtrimeve në lidhje me ritmin dhe melodinë. Të nxisin fëmijët e talentuar të krijojnë **mbi** një tekst kënge, ose të dhe kompozojnë një krijim të vogël muzikor. Ata inkurajojnë “kompozime të vogla” duke zhvilluar aftësitë analitike për të analizuar muzikë nga zhanre të ndryshme. Përmes dhënies së përgjegjësisë ata i vendosin këta nxënës në rolin e liderit p.sh.: rol udhëheqës në grup (si “dirigjent i klasës” në një lojë me instrumente apo këndim).

7 VLERËSIMI I NXËNËSVE

Në mësimin e muzikës, vlerësimi i nxënësve në arsimin e mesëm të ulët është pjesë shumë e rëndësishme e procesit mësimor dhe ndihmon mësuesin të kuptojë se sa mirë po i mësojnë nxënësit njohuritë dhe aftësitë që lidhen me kompetencat e kësaj lënde. Në lëndën e muzikës qëllimi i vlerësimit nuk është vetëm vendosja e një note, por:

- t'i japë nxënësit mundësi të kuptojë progresin e tij, të mësojë nga gabimet duke reflektuar, të përmirësojë njohuritë dhe aftësitë, si dhe të motivohet për të ecur përpara;
- të ndihmojë mësuesin të kuptojë sa mirë nxënësit i kanë kuptuar koncepte dhe po i zbatojnë ato;
- të ndihmojë mësuesin të përmirësojë mënyrën e mësimdhënies;

7.1 Llojet e vlerësimit në lëndën e muzikës

Vlerësimi diagnostikues (vlerësimi si proces të nxënë)

Ky lloj vlerësimi bëhet në fillim të vitit shkollor. Mësuesi zbulon njohuritë që nxënësi ka dhe identifikon çfarë ka nevojë të përsëritet ose të mësohet më mirë. Ky vlerësim ndihmon mësuesin të planifikojë më mirë mësimin, duke përshtatur ritmin dhe mënyrat e punës me nevojat e nxënësve.

Ky vlerësim mund të realizohet:

- ✓ me pyetje të thjeshta dhe të drejtpërdrejta;
- ✓ me ushtrime të shkurtra orientuese;
- ✓ me kuize të shkurtra;

- ✓ me lojëra ose biseda reflektuese,
- ✓ fisha vetëvlerësimi, etj.

Vlerësimi formues (vlerësimi i vazhduar, vlerësimi për të nxënë)

Ky vlerësim bëhet gjatë gjithë procesit mësimor, në çdo mësim, për të parë si po ecin nxënësit. Ai ndihmon nxënësit dhe mësuesin të kuptojnë nëse janë në rrugën e duhur dhe çfarë duhet përmirësuar në punën e tyre para se të arrijnë vlerësimin përmbledhës ose përfundimtar.

Teknika të vlerësimit formues janë:

- ✓ vlerësimi i punës në grupe;
- ✓ vëzhgimi i angazhimit dhe pjesëmarrjes gjatë mësimi;
- ✓ detyrat e përditshme dhe projektet e vogla;
- ✓ vlerësimi i diskutimeve dhe argumentimi i zgjidhjeve;
- ✓ vlerësimi i përgjigjeve gjatë mësimi;
- ✓ vetëvlerësimi dhe vlerësimi nga bashkëmoshatarët, etj.

Vlerësimi përmbledhës (vlerësimi periodik, vlerësimi i të nxënë)

Ky vlerësim bëhet pas një periudhe mësimore dhe mat atë që nxënësi ka arritur të mësojë. Mund të realizohet me detyra individuale me shkrim, konkurse, detyra përmbledhëse dhe projekte përmbyllëse. Kjo zakonisht shoqërohet me notë dhe ndihmon mësuesin, nxënësin dhe prindërit të kuptojnë progresin dhe arritjet.

7.2 Parime të rëndësishme të vlerësimit të nxënësit në lëndën e muzikës

- Vlerësimi duhet të ndihmojë nxënësit të mësojnë më mirë, të kuptojnë dhe të reflektojnë mbi gabimet e tyre.
- Detyrat dhe pyetjet e vlerësimit duhet të matin aftësitë dhe njohuritë që nxënësit duhet të zhvillojnë sipas kompetencave muzikore.
- Vlerësimi duhet të jetë i qartë dhe i drejtë për të gjithë nxënësit, pavarësisht aftësive të tyre.
- Vlerësimi duhet të inkurajojë nxënësit të besojnë në vetvete dhe të kuptojnë që gabimi është pjesë e të nxënësit.
- Mësuesi duhet të përdorë shumë forma vlerësimi, si: përgjigjet me gojë, ushtrimet, punën me materiale konkrete, projektet, vizatimet, punën në grup, detyrat e shtëpisë etj.
- Ky proces ndihmon që vlerësimi të bëhet një mjet i dobishëm dhe i kuptueshëm për të gjithë, jo vetëm një "kontroll" për nota, por një mënyrë për të ndihmuar nxënësit të rriten dhe të përmirësohen në mësimin e muzikës.

7.3 Shembuj të niveleve të arritjes për vlerësimin e rezultateve të të nxënësit, RN-ve.

Mësuesi ndërton një sërë instrumentesh për vlerësimin e nxënësit në muzikë duke iu referuar specifikave të lëndës. *Instrumentet e vlerësimit* janë të domosdoshëm për të marrë informacion lidhur me zotërimin e njohurive dhe demonstrimin e aftësive muzikore nëpërmjet treguesve të besueshëm për progresin e tyre. Vlerësimi i nxënësve në lëndën e **muzikës** duhet të jetë **i matshëm**, duke përfshirë tregues jo vetëm për njohuritë teorike, por edhe shkathtësitë praktike, dëgjimin muzikor, krijimtarinë dhe sjelljen gjatë aktiviteteve muzikore.

Tabela 5. Shembull për nivelet e arritjes për vlerësimin e RN-ve

Shembull:			
- Rezultati i të nxënit (RN): Nxënësi krijon një krijim muzikor <i>në formën një pjesëshe të thjeshtë, duke vendosur saktë tonalitetin, ritmin dhe dinamikat gjatë krijimit.</i>			
Niveli i arritjes: Shumë mirë	Niveli i arritjes: Mirë	Niveli i arritjes: Mjaftueshëm	Niveli i arritjes: Dobët
- Nxënësi zotëron aftësitë për të realizuar një krijim muzikor në formën 1 pjesësh, në tonalitet maxhor, ritmin 4/4 dhe dinamika të shumëllojshme.	- Nxënësi demonstroi aftësi të mira për të zhvilluar një krijim muzikor në formën 1 pjesësh, në tonalitet maxhor, ritmin 4/4 dhe dinamika të shumëllojshme.	- Nxënësi plotëson një melodi të dhënë në ritmin 4/4, tonalitet maxhor dhe dinamikë të kufizuar, duke përcaktuar jo qartë formën një pjesësh të thjeshtë.	- Nxënësi ka vështirësi të krijojë në formën 1 pjesësh të thjeshtë dhe nuk përcakton qartë kërkesat e krijimit muzikor.

8 BURIMET DHE MATERIALET DIDAKTIKE

Gjatë procesit mësimor të muzikës, përdorimi i burimeve dhe materialeve të ndryshme ndihmon në ndërtimin e një kuptimi të thellë dhe praktik të koncepteve muzikore. Materialet konkrete, vizuale por edhe teknologjike krijojnë mundësi që nxënësit të mësojnë në mënyrë aktive, duke prekur, parë, dëgjuar dhe zbatuar njohuritë muzikore në situata reale. Mësuesi ka mundësinë të integrojë mjete të ndryshme për të bërë mësimin sa më të qartë dhe të aksesueshëm për të gjithë nxënësit, si:

✚ *materiale vizuale*: figura, tabela, postera, etj.;

✚ *mjete teknologjike*: projektorë, kompjuterë, tableta, magnetofon apo platforma mësimore online.

Gjatë shpjegimit, mësuesi përdor gjuhë të qartë dhe të thjeshtë, fjali të shkurtra dhe një fjalor të përshtatur për moshën dhe nivelin e nxënësve. Ai/ajo zgjedh shembuj konkretë dhe ushtrime të personalizuar, duke siguruar mbështetje shtesë për nxënësit që kanë nevojë.

8.1 Përdorimi i teknologjisë dhe burimeve digjitale

Përdorimi i teknologjisë ndihmon në zhvillimin e aftësive digjitale që janë thelbësore në shekullin XXI. Muzika nuk është vetëm art, por një mjet i fuqishëm edukimi që ndihmon në përgatitjen e individëve për sfidat dhe mundësitë e botës moderne. Integrimi i muzikës me teknologjinë ka transformuar mënyrën se si krijohet, shpërndahet dhe mësohet muzika në shekullin XXI. Aftësitë teknologjike zhvillohen edhe në lëndën e muzikës duke zhvilluar kompetencat lëndore në një dimension të ri.

Integrimi i teknologjisë dhe përdorimi i aplikacioneve dhe programeve muzikore gjatë mësimit ofrojnë mundësi për krijimtari, kombinimin e tingujve dhe mësim më tërheqës për nxënësit.

Disa platforma si *YouTube*, aplikacione si *Yousician*, *Simply Piano* u mundësojnë nxënësve të mësojnë muzikë në mënyrë interaktive dhe të personalizuar. Mësuesit mund të përdorin teknologji audio-vizuale për të bërë mësimet më tërheqëse dhe për të ndjekur progresin e nxënësve, p.sh. performimi dhe përdorimi i efekteve digjitale live gjatë performancës.

9 REKOMANDIME PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Hartimi i programit të lëndës së muzikës bazohet në Kornizën Kurrikulare të Arsimit Parauniversitar, Kurrikulën Bërthamë, Planin Mësimor i Arsimit Bazë si dhe në rekomandimet më të fundit të Bashkimit Evropian për arsimin. Si i tillë ky dokument i shërben mësuesve, vlerësuesve të jashtëm të cilësisë, prindërve, nxënësve. Në këtë rubrikë përshkruhen disa rekomandime për zbatuesit e programit në mënyrë që të zhvillohet me efektivitet programi i lëndës së muzikës.

a) Rekomandime për nxënësit

- ✓ Të marrin pjesë aktive në orët e muzikës, duke kërkuar të kuptojnë përdorimin praktik të njohurive muzikore.
- ✓ Të bashkëpunojnë me shokët si në klasë ashtu edhe jashtë saj.
- ✓ Të jenë kureshtarë dhe të kërkojnë ndihmë kur hasin vështirësi, duke përfshirë edhe përdorimin e mjeteve digjitale dhe burimeve online.
- ✓ Të kuptojnë rëndësinë e muzikës si bazë për profesione të ndryshme dhe të eksplorojnë interesat personale në këtë drejtim.

b) Rekomandime për mësuesit

- ✓ Të lidhin përmbajtjen e muzikës me fusha të tjera (gjeografi, gjuhë, histori, art pamor, edukim për qytetarinë, TIK, etj.) për të ndihmuar kuptimin e thelluar dhe zbatimin praktik të koncepteve dhe për të kuptuar profesione të ndryshme.
- ✓ Të krijojnë aktivitete praktike që e ndihmojnë nxënësin të kuptojë përdorimin e muzikës në jetën e përditshme dhe lidhjen e saj me profesione të ndryshme.
- ✓ Të planifikojnë mësimin duke respektuar ritmet dhe nevojat individuale të nxënësve me nevoja të veçanta dhe për fëmijët me talente.
- ✓ Të nxisin mjedisin bashkëpunues, të sigurt, ku nxënësit ndihen të vlerësuar dhe të mbështetur në zhvillimin socio - emocional.
- ✓ Të sigurojnë akses të barabartë në mësim për të gjithë nxënësit, përfshirë ata nga pakicat kombëtare dhe grupe të marginalizuara.

- ✓ Të sigurojnë balancën mes përmbajtjes teorike dhe përdorimit praktik të muzikës (p.sh. sugjerohet 40% teori — 60% praktikë). Përdorimi praktik i muzikës do të realizohet përgjatë çdo ore mësimore. Mësuesi është fleksibël që në varësi të kontekstit të ndryshojë këto përqindje.
- ✓ Të sigurojnë dhe të përdorin librat origjinal të mësuesit si pjesë e paketës së teksteve shkollore.
- ✓ Të sigurojnë dhe të përdorin udhëzuesit kurrikular të lëndës së muzikës.
- ✓ Të përdorin materialet burimore për zbatimin e programit.

c) Rekomandime për vlerësuesit e jashtëm

- ✓ Të vlerësojnë mësuesit për cilësinë e mësimdhënies në zbatim të programit dhe rubrikave të këtij programi.
- ✓ Të vlerësojnë mësuesit për përdorimin e situatave nga jeta reale në përvetësimin e koncepteve muzikore.
- ✓ Të vlerësojnë përdorimin e niveleve të arritjes për përmbushjen e rezultateve të nxënësit.
- ✓ Të vlerësojnë organizimin e punës në grupe dhe bashkëpunimin në veprimtaritë mësimore.
- ✓ Të vlerësojnë balancën mes përmbajtjes teorike dhe përdorimit praktik të muzikës gjatë zhvillimit të orëve mësimore.
- ✓ Të nxisin mësuesit që të krijojnë mjedise të përshtatshme për personalizimin e të nxënësit dhe mbështetjen e diversitetit në klasë.
- ✓ Të vlerësojnë se si mësuesit promovojnë mirëqenien socio - emocionale të nxënësve përmes mënyrës së komunikimit dhe aktiviteteve në orën e muzikës.
- ✓ Të vlerësojnë që mësuesit garantojnë qasje të barabartë në mësim për të gjithë nxënësit, përfshirë pakicat kombëtare dhe grupet vulnerabël.

d) Rekomandime për prindërit

- ✓ Të inkurajojnë fëmijët që të kuptojnë rëndësinë e muzikës jo vetëm për notë, por dhe për jetën e përditshme.
- ✓ Të sigurojnë që fëmijët ndihen të mbështetur emocionalisht dhe që mësimi i muzikës zhvillohet në një atmosferë të qetë dhe motivuese për fëmijët e tyre.

10 NDRYSHIMET PËRMBAJTJESORE

Në lëndën e muzikës së klasës së gjashtë ka këto ndryshime përmbajtjesore:

1. Vendosja e fokusit në situatat e veprimtarive praktike të të nxënit duke sugjeruar një ndarje 40% pjesa teorike dhe 60% pjesa praktike. Mësuesi është fleksibël që në varësi të kontekstit të ndryshojë këto përqindje.
2. Përditësimi i kompetencave kyçe, dhe i rezultateve të të nxënit të përshtatura për klasën e gjashtë.
3. Përditësimi i kompetencave muzikore dhe i rezultateve të të nxënit të përshtatura për klasën e gjashtë.
4. Përditësimi i temave ndërkurrikulare.
5. Përditësimi i metodologjisë me fokus të shtuar në zhvillimin e mendimit kritik, krijues zgjidhjen problemore si dhe duke përfshirë të nxënit e personalizuar, të nxënit socio emocional, përdorimin e teknologjisë etj.
6. Përditësimi i vlerësimit të nxënit bazuar në nivelet e arritjes sipas rezultateve të të nxënit.